

Het fokken van een nest, artikel 1 van 6

In 6 artikelen besteden we extra aandacht aan het fokken van een nest pups. Waar moet je rekening mee houden als je graag een nest wilt fokken met je teef? Hoe kies je een reu en hoe werkt een dekking? Wat kun je verwachten van de dracht, hoe vind je kopers en hoe verloopt de bevalling en nestperiode? Al deze onderwerpen komen aan bod. Hieronder het eerste deel over het nemen van de beslissing een nest te gaan fokken en wat daar allemaal bij komt kijken.

Het begin, stap 1

Daar sta je dan, met het leukste pupje van de wereld in je armen. Een teefje, want dat wilden jullie graag. De fokker zwaait je uit, je stapt de auto in met het nieuwe gezinslid op schoot en gaat op weg naar huis. Misschien bedenk je nu al hoe het zou zijn om zelf ook te gaan fokken. Wellicht is deze pup zelfs al heel bewust aan jullie gematcht om in de toekomst met haar te kunnen fokken. Of je bent er nog totaal niet mee bezig en gaat er pas over nadenken wanneer ze loops wordt, op het moment dat de dierenarts begint over steriliseren, wanneer bekenden of een keurmeester opmerken dat je zo'n mooie, lieve, leuke Toller hebt.

Fokgeschikt?

Met die gedachte begint het allemaal. Maar hoe pak je dat aan en wat komt er allemaal bij kijken? Want een nest pups fokken is, als je het goed wilt doen, niet iets dat je zo maar even doet. Het is (meestal) ontzettend leuk maar ook heel veel werk en een hele verantwoordelijkheid. En hoe weet je of je teef wel geschikt is om moeder te worden? Voor je verder gaat met plannen maken, is het goed om bij deze vraag stil te staan. En dat is meteen een gevoelig punt: het kan soms moeilijk zijn om objectief te kijken en oog te hebben voor de mindere kanten van je hond. Om een leuk, sociaal en gezond nest pups te fokken is zo'n objectieve blik wel nodig. Een hond waarmee gefokt wordt moet gezond en geschikt voor het ouderschap zijn. De belangrijkste dingen (in willekeurige volgorde) om op te letten als je een nest wilt fokken zijn dan ook:

1. Is mijn teef sociaal, stabiel en heeft ze een fijn karakter?
2. Is mijn teef gezond en zullen haar pups geen bovengemiddeld risico lopen op een afwijking of (erfelijke) aandoening?
3. Kan mijn teef aan het gestelde in het VerenigingsFokReglement (VFR) van de rasvereniging voldoen?

Bij het nemen van de beslissing om een nest te fokken, moet het belang van de, nog niet geboren, pups bovenaan staan. Wees dus eerlijk tegen jezelf en tegen de toekomstige pups. Heeft je teef bijvoorbeeld last van een allergie of overgevoeligheid? Heeft ze nestgenoten met epilepsie of een andere ziekte waarop nog niet getest kan worden? Is ze reactief tegen andere honden? Is ze overmatig angstig of nerveus in onbekende situaties? Of terughoudend of agressief tegen bezoek? Al deze eigenschappen zijn in meer of mindere mate erfelijk en het zijn allemaal dingen die je als zorgvuldige fokker niet door wilt geven aan de volgende generatie. Zelf zie je dit soort 'eigenaardigheidjes' van je hond misschien door een roze bril. Je bent er aan gewend en je ziet vooral de andere kwaliteiten en hoe lief/leuk/mooi/gezond de teef verder is. Maar durf ook dapper genoeg te zijn om in te zien dat sommige eigenschappen je hond misschien niet de meest geschikte kandidaat maken om een nest mee te krijgen (niet iedere teef is immers 'moedermateriaal'). Het meedoen aan een hondenshow kan ook helpen om een eerste, objectieve beoordeling te krijgen van je hond. Ernstige fouten zoals reactief of overdreven angstig gedrag, gebitsfouten of bijvoorbeeld een verkeerde stand van de poten worden door de keurmeester gezien en benoemd.

En 'fokker geschikt'?

Als je een nest wilt fokken moet niet alleen de teef fokgeschikt zijn. Het is minstens zo belangrijk dat jij als eigenaar geschikt als fokker bent. Daar komt nog best wat bij kijken want zoals bij elke hobby kost het tijd, energie, inzet en geld als je het goed wilt doen. Hieronder staan een aantal eigenschappen die in ieder geval belangrijk zijn voor een fokker.

Verantwoordelijkheidsgevoel

Verantwoordelijkheidsgevoel voor de pups en de wens om het fokken zo goed mogelijk te doen. Dat is wat een zorgvuldige fokker onderscheidt van een willekeurige vermeerderaar of broodfokker. Een goede fokker voelt zich verantwoordelijk voor de pups die zijn of haar teefje op de wereld zet en fokt met alle aandacht voor gezondheid, karakter en welzijn. De wetgever denkt daar ook zo over. Zelfs als je je teef maar eenmalig een nestje pups laat krijgen, ben je voor de wet een fokker en ben je verantwoordelijk voor de pups die je hond op de wereld zet. Daarbij bepaalt de wet dat je als fokker

Het fokken van een nest, artikel 1 van 6

verplicht bent om 'zoveel mogelijk te voorkomen dat ernstige erfelijke afwijkingen en ziekten worden doorgegeven aan of kunnen ontstaan bij nakomelingen':

<https://wetten.overheid.nl/BWBR0035217/2024-01-01#Hoofdstuk3>

In ieder geval moeten de welzijns- en gezondheidsregels die in het [VerenigingsFokReglement](#) (VFR) van onze rasvereniging worden nageleefd. Daarnaast is het belangrijk om je verder te verdiepen in de gezondheid van het ras. Zodat je aanvullende onderzoeken kunt laten doen en weet waarop je moet letten bij het kiezen van een passende reu voor je teef. Ook het verdiepen in de technische kant van het fokken (hoe werkt een dekking, hoe gaat een bevalling, hoe verzorg je een nest pups) hoort er bij. Er zijn diverse interessante boeken geschreven over het onderwerp. Daarnaast bieden veel kynologenclubs cursussen aan voor fokkers, bijvoorbeeld de basis cursus fokken en houden van honden (vroeger kynologische kennis 1). Voor wie zich graag nog verder wil verdiepen is dat een aanrader. Je kunt ook altijd contact opnemen met onze FokAangelegenhedenCommissie (FAC) als je informatie wilt over gezondheid, DNA-testen of wanneer je andere vragen omtrent fokken hebt. Ook zijn er ervaren Tollerfokkers die beginnende fokkers willen helpen.

Sociale vaardigheden

Als fokker moet je ook contact kunnen onderhouden met de kopers van de pups. Er is nog steeds veel vraag naar Tollers. Veel fokkers werken met een vragenlijst of bepalen aan de hand van mails met welke potentiële pupkopers ze (ver) voorafgaand aan een nest willen afspreken. Om zo nader kennis te maken, informatie te geven en vragen te stellen en te beantwoorden. Zo ook tijdens de nestperiode waarin kopers de pups natuurlijk meerdere keren komen bewonderen. En na de verkoop houdt de verantwoordelijkheid niet op en zul je moeten klaarstaan als een koper een vraag over of probleem heeft met de pup. Mochten er, ondanks al je inspanningen, gezondheidsproblemen opduiken dan ben je als fokker ook verantwoordelijk voor heldere, eerlijke communicatie met de koper. Je zult samen een oplossing moeten vinden voor het probleem en in sommige gevallen financiële compensatie moeten bieden. Het is verstandig om gebruik te maken van een koopovereenkomst waarin wederzijdse rechten en plichten worden vastgelegd, zodat hier geen misverstanden over ontstaan. Een voorbeeld van een koopovereenkomst is op onze website te vinden (Fokkers > fokken > documenten).

Stevig in je schoenen staan

Als laatste moet je als fokker stevig in je schoenen staan, emotioneel stabiel zijn, niet bang zijn voor een beetje viezigheid en je moet de handen uit de mouwen kunnen steken. Een dekking, bevalling en nestperiode gaan vrij letterlijk gepaard met bloed, zweet en tranen. En niet te vergeten poep en plas. Een bevalling is geen hygiënisch klusje en het kan zo maar zijn dat je tot aan je ellebogen onder het slijm en vruchtwater komt te zitten. De eerste tijd houden de meeste teven hun pups en het nest redelijk schoon maar regelmatig een was draaien en de werpkist schoonmaken is een must. Naarmate de pups ouder worden en zeker wanneer ze zelfstandig gaan eten, kost het beduidend meer schoonmaakwerk om een nest pups toonbaar te houden. Dagelijks stofzuigen, veelvuldig dweilen, een was of twee per dag draaien, eten klaarmaken en tussendoor nog de nodige puppypoepjes en -plasjes opruimen, is gewoon hard werken!

Fokken kan ook erg emotioneel zijn. Vaak is het leuk, mooi en ontroerend maar soms ook heel moeilijk. Bijvoorbeeld als een dekking mislukt, de teef leeg blijft, de bevalling niet goed verloopt of als moeder en/of pups ziek worden of zelfs overlijden. Daarnaast roept fokken ook bij andere mensen emoties op en kun je door bezorgde mede-fokkers of kopers worden aangesproken op hoe en wat je allemaal doet. Ook dat is iets om rekening mee te houden.

Tot slot kan fokken financiële tegenslagen met zich meebrengen. Een paar keer progesteron laten prikken door de dierenarts, de dekking, de dracht-echo, eventuele röntgenfoto, een moeizame bevalling met dierenartsbezoek of een keizersnede en dan een klein nest met maar 3 of 4 pups kan flink in de papieren lopen. Het betekent dan financieel gezien zelfs 'toeleggen op een nestje'.

Op zowel onze website als de website van de Raad van Beheer is veel informatie te vinden over fokken met je hond: <https://www.houdenvanhonden.nl/fokken-met-je-hond/>

Het fokken van een nest, artikel 1 van 6

Fokgeslacht, stap 2

Als je een eerlijke afweging voor jezelf hebt gemaakt en tot de conclusie bent gekomen dat jouw teef in basis geschikt is om moeder te worden en jijzelf geschikt bent om fokker te worden, begint de echte voorbereiding. Gezondheid en welzijn van moeder en pups staan natuurlijk altijd voorop. Daarom zijn er in het fokreglement van onze vereniging een aantal gezondheidsonderzoeken opgenomen die een teef met goed gevolg moet hebben doorstaan voor er een nest mee gefokt kan worden. Dit zijn de onderzoeken op HeupDysplasie (HD), ElleboogDysplasie (ED), erfelijke oogandoeningen (het ECVO oogonderzoek) en diverse DNA testen. Pas als deze onderzoeken met goed resultaat zijn gedaan, kun je serieus aan de slag met het voorbereiden op een nest pups.

Ogen

Het ECVO onderzoek wordt uitgevoerd door een specialist. Op de website van de Raad van Beheer staat een lijst met ECVO specialisten en de klinieken waar zij het onderzoek uitvoeren. Maak op tijd een afspraak voor het onderzoek want de ECVO specialisten hebben doorgaans een volle agenda. Bij het ECVO onderzoek worden de ogen van de hond gedruppeld om de pupillen te verwijderen. De specialist kijkt vervolgens met twee verschillende instrumenten rondom en in de beide ogen. Er wordt gecontroleerd op een aantal erfelijke en als erfelijk beschouwde oogziekten. De uitslag van het ECVO onderzoek krijg je direct mee van de specialist. Een ECVO uitslag is slechts 12 maanden geldig is. Deze moet dus (afhankelijk van de timing) voor een dekking nog een keer herhaald worden en moet dan nog steeds goed zijn.

Heupen en ellebogen

Voor het HD en ED onderzoek moeten röntgenfoto's worden gemaakt bij een dierenarts. In principe kan elke dierenarts met de juiste apparatuur en een overeenkomst met de Raad van Beheer deze foto's maken. Maar sommige klinieken hebben meer ervaring dan andere. Op de website van de Raad van Beheer staat een lijst met dierenartsen waar je de foto's kunt laten maken. De hond krijgt voor het onderzoek in bijna alle gevallen een lichte verdoving, zodat de spierspanning wat minder is en ze goed stil ligt. Normaal gesproken zijn de foto's in een paar minuten gemaakt en vaak kan de hond zelf (misschien een beetje wiebelig) weer naar de auto lopen. Na het maken van de foto's stuurt de kliniek deze digitaal door naar de Raad van Beheer. Waarna ze doorgestuurd worden naar de onafhankelijke specialisten die samen de beoordeling toekennen. Bij een uitslag HD-A of HD-B en de uitslag ED-vrij of ED graad 1 zijn de heupen en ellebogen goedgekeurd. Het HD en ED onderzoek is eenmalig en hoeft niet herhaald te worden.

Vóór de afspraak bij de dierenarts of kliniek moet door de eigenaar van de hond op de site van de Raad van Beheer een account aangemaakt worden. Zodat de uitslag vervolgens rechtstreeks digitaal naar dat account doorgestuurd worden. De uitslag is vaak de eerstvolgende maandagavond na het maken van de foto's al bekend.

DNA testen

In het VerenigingsFokReglement (VFR) staan op dit moment 4 DNA testen waarvan een van de ouderdieren minimaal 'vrij' moet zijn:

Prcd-PRA, een oogziekte die blindheid veroorzaakt.

JADD, genetische vorm van de ziekte van Addison (bijnieren).

DEN, afsterven specifiek deel van de hersenen.

CDMC, beïnvloeding werking hersenen, spieren en zenuwen.

Naast deze 4 testen zijn optioneel: CLAM, CDDY/IVDD, CP1, CLPS, DM en CEA. Deze DNA testen zijn weliswaar niet als verplicht opgenomen in het VFR maar dit betekent niet dat ze niet belangrijk zijn of niet gedaan hoeven worden (al verschilt het per ziekte). Zoals eerder ook genoemd, schrijft de wetgever uitdrukkelijk voor dat erfelijke aandoeningen bij pups zoveel mogelijk voorkomen moeten worden.

Het bovenstaande betekent overigens niet dat er niet met dragers gefokt zou moeten worden. Het is juist ontzettend belangrijk om dragers wel te gebruiken in de fokkerij (mits gecombineerd met een vrije hond)! Zo blijft meer genetische diversiteit behouden binnen het ras met alle positieve gevolgen van dien. Zolang reu eigenaar en teef eigenaar hun honden laten testen en hun verantwoordelijkheid nemen, kunnen er met dragers verantwoorde combinaties worden gemaakt.

Het afnemen van een DNA test klinkt misschien ingewikkeld maar dit valt mee. Zowel Embark, UC Davis, VHL als Laboklin bieden een combinatiepakket aan voor Tollers, waarbij, met één of meerdere swabjes wangslim en voor een vast bedrag, relevante tests voor ons ras gedaan kunnen worden.

Het fokken van een nest, artikel 1 van 6

De pakketten zijn online te bestellen in de webshop van de laboratoria. Wie hierover meer wil weten, kan altijd contact opnemen met de FAC.

Fokgeschikt, stap 3 (of parallel aan stap 2)

Als bovenstaande stappen zijn doorlopen en alle belangrijke gezondheidsonderzoeken zijn gedaan (met goed gevolg v.w.b. HD, ED, ECVO en DNA testen), is de hond voor wat betreft gezondheid helemaal klaar.

Parallel aan de gezondheidsonderzoeken kan al invulling gegeven worden aan de exterieurregels die zijn opgenomen in het VerenigingsFokReglement (VFR).

Hierin staat dat beide ouderdieren minimaal 3x deelgenomen moeten hebben aan een door de Raad van Beheer en/of FCI reglementeerde expositie (show). En daar minimaal de exterieurkwalificatie Zeer Goed moet hebben behaald, onder 3 verschillende keurmeesters.

Ook worden er alternatieven voor 2 van de te behalen kwalificaties genoemd:

- de exterieurkwalificatie en daarnaast minimaal hebben deelgenomen aan 1 exterieurkeuring georganiseerd door onze rasvereniging en daar de kwalificatie geschikt hebben behaald onder 2 verschillende keurmeesters;
- de exterieurkwalificatie in combinatie met erkende werkkwalificaties; en
- de exterieurkwalificatie in combinatie met 1 exterieurkeuring zoals hierboven genoemd en met 1 werkkwalificatie zoals hierboven genoemd.

Wat dit inhoudt lees je hieronder.

Showen

Op een show of exterieurkeuring wordt de hond gekeurd aan de hand van de rasstandaard. De rasstandaard schrijft voor hoe de ideale Toller er uit hoort te zien en zich hoort te gedragen. De hond wordt aan een showlijntje door de handler (persoon die de lijn vasthoudt, dit hoeft niet de eigenaar te zijn) voorgeleid in de ring. De hond moet blijven staan terwijl de keurmeester alvast een eerste ronde loopt langs alle opgestelde honden. Daarna moeten de honden met hun handler één voor één een rondje draven door de ring, op de keurmeester toe lopen en van de keurmeester af lopen. En vervolgens voor de keurmeester stil blijven staan zodat deze de hond kan beoordelen. Hierbij wordt de hond zowel van een afstandje als van dichtbij bekeken en betast door de keurmeester.

De toegevoegde waarde van de show zit hem er in dat een keurmeester de hond objectief beoordeelt en een keurverslag geeft met daarin alle plus- en minpunten van de hond. Daarbij wordt onder andere gekeken naar een aantal belangrijke zaken die niet bij de gezondheidsonderzoeken inbegrepen zitten, zoals agressief of erg angstig gedrag, een over- of onderbeet, een slecht gangwerk of een verkeerde stand van de poten. Deze dingen zijn natuurlijk heel relevant als er gefokt gaat worden en niet voor elke eigenaar zelf even makkelijk te beoordelen.

In het keurverslag geeft de keurmeester aan in hoeverre de hond de rasstandaard benadert, welke punten goed zijn en waar nog verbetering mogelijk is. Een uitmuntende hond met hooguit een klein verbeterpuntje krijgt een U beoordeling en voldoet daarmee dus uitmuntend aan de rasstandaard. Een hond met een ZG beoordeling is een zeer goede vertegenwoordiger van de rasstandaard maar heeft een paar kleine foutjes. Een hond met een G beoordeling is een goede hond maar vertoont één of meer duidelijke fouten ten opzichte van de rasstandaard. Een kwalificatie G telt niet mee voor de exterieurregels om te mogen fokken. In ernstige gevallen, als een hond bijvoorbeeld agressie vertoont of duidelijk een (medisch) probleem heeft of als een hond zich niet wil laten betasten, kan een hond gediskwalificeerd worden.

Omdat er veel verschillende keurmeesters zijn met hun eigen interpretatie van de rasstandaard kan de beoordeling die een hond krijgt per show soms verschillen.

Om de hond en baas voor te bereiden op een show kan het handig zijn om een aantal lessen ringtraining te volgen. Onder andere kynologenclubs bieden ringtraining aan. Op de ringtraining oefenen de hond en de handler in een of meer lessen het netjes stil blijven staan, in het juiste tempo mee lopen door de ring en dat de hond het betasten door de keurmeester toelaat.

Het fokken van een nest, artikel 1 van 6

Exterieurkeuring

Tijdens een exterieurkeuring, georganiseerd door onze rasvereniging, wordt de hond eveneens gekeurd aan de hand van de rasstandaard. De hond wordt individueel aan 2 verschillende keurmeesters voorgeleid, de hond moet met haar handler een rondje draven door de ring, op de keurmeester toe lopen en van de keurmeester af lopen. En vervolgens voor de keurmeester stil blijven staan zodat deze de hond kan beoordelen. Hierbij wordt de hond zowel van een afstandje als van dichtbij bekeken en betast door de keurmeester.

In aanvulling op bovengenoemde toegevoegde waarde van de show zijn de keurmeesters tijdens een exterieurkeuring in de gelegenheid om de handler aanvullend advies te geven over (het fokken met) de hond. Dit overlegmoment is zeer waardevol, bijvoorbeeld om mee te nemen in de keuze van een geschikte dekru.

Omdat tijdens een exterieurkeuring 2 verschillende keurmeesters keuren, worden 2 keurverslagen opgemaakt.

Werken

Waar op een show het rastypische uiterlijk wordt beoordeeld, kijkt men bij een jachtproef naar de werkeigenschappen van de hond. Is ze voldoende gehoorzaam, kan en wil ze zoeken, rennen, zwemmen en een dummy of een stuk wild apporteren? Jachtproeven worden georganiseerd op verschillende niveau's en met verschillende soorten oefeningen. Van 'instapniveau' tot aan de absolute top. Over het algemeen beginnen de meeste mensen met een CDD (Club Diploma Dag) of een SJP (Standaard Jachthonden Proeven). De Retrieverrasverenigingen en KNJV (Koninklijke Nederlandse JagersVereniging) organiseren jaarlijks meerdere SJP's. De rasverenigingen organiseren daarnaast ook een aantal CDD's en WT's (WorkingTest). De oefeningen zijn op beide proeven (CDD / SJP) nagenoeg hetzelfde maar op een SJP wordt gewerkt met echt wild (zgn. 'koud wild', een eend, kraai en konijn dat al dood is en uit de koeling komt). Terwijl er op een CDD en WT gewerkt wordt met dummy's.

Tijdens de CDD of SJP proef moet een aantal oefeningen in willekeurige volgorde met goed gevolg worden afgelegd. Voor een C diploma moeten er vijf onderdelen (A, B, C, D, E) in willekeurige volgorde voldoende worden gedaan. Dit zijn voornamelijk gehoorzaamheidsoefeningen zoals netjes volgen met en zonder lijn en het blijven zitten of liggen op de aangewezen plaats met de baas uit het zicht en twee simpele apporten. Voor een B diploma komen daar nog drie extra onderdelen bij (F, G, H). Dit zijn iets ingewikkelder apporten, zoals uit een bos of over een stuk water. Om een A diploma (het hoogste niveau op een CDD of SJP) te kunnen halen moeten ook de onderdelen I en J voldoende worden gedaan. Hierbij moet de hond worden gedirigeerd (op afstand gestuurd) naar een stuk wild en moet er een sleep worden gevolgd.

Voor de uitvoering van elk onderdeel wordt door de betreffende keurmeester punten gegeven. Met 6 punten of meer is een onderdeel voldoende afgesloten en blijft de hond in de race voor een diploma. Op alle onderdelen, behorende bij een diploma, moet de hond een voldoende krijgen om dat diploma te kunnen halen.

In ons VerenigingsFokReglement (VFR) worden de volgende erkende werkkwalificaties genoemd:

- tenminste één jachtdiploma/certificaat erkend door ORWEJA/RvB;
- tenminste één jachtdiploma/certificaat erkend door de NSDTRCN en/of erkend door de RvB erkende zuster retrieververenigingen;
- tenminste één jachtdiploma/certificaat erkend door een buitenlandse kennelclub;
- tenminste één jachtgerelateerd diploma/certificaat erkend door de Federatie Hondensport Nederland.

En daarna:

De hond heeft al haar gezondheidsonderzoeken met glans doorstaan, als eigenaar ben je op de hoogte van wat er bij het fokken van een nestje komt kijken, benodigde showkwalificaties en/of exterieurkeuringen en/of jachtdiploma's zijn positief. Dan is het tijd om serieus werk te maken van de volgende stap: het kiezen van een geschikte dekru en daaropvolgend de loopsheid en dekking. Dit komt aan bod in artikel 2 van deze serie.

Het fokken van een nest, artikel 1 van 6

UBN nummer

Sinds 2021 is het verplicht dat een fokker - ook al fok je maar 1 nest - bij de RVO een UBN nummer aanvraagt. Dit nummer vul je in bij je profielgegevens in je account op mijnRvb.nl.

Kennelnaam

Mocht je als fokker een kennelnaam willen aanvragen, houd er dan rekening mee dat het aanvragen van een kennelnaam 6 tot 8 maanden kan duren. Zie <https://www.houdenvanhonden.nl/fokken-met-je-hond/kennelnaam/>

Wij danken onze collega's van de Nederlandse Labrador Vereniging (NLV) voor het gebruik mogen maken van het concept waar bovenstaande tekst op is gebaseerd.